Eduskunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

HE 106/2017 vp
Kuulemistilaisuus Eduskunnan Hallinto- ja turvallisuusjaostossa 27.9.2017

Ihmiskauppa piilorikollisuutena ja siihen kytkeytyvät laittomasti maassa oleskelevat

Piilorikollisuuden luonne

Työ- ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa on useastakin syystä piilorikollisuutta ja uhrit harvoin ottavat poliisin yhteyttä oma-aloitteisesti. Piilorikollisuuden torjunta edellyttää poliisilta oma-aloitteista ja aktiivista tiedustelua ja tutkintaa. Pääsääntöisesti poliisi tutkii epäilyjä sille tehdyn rikosilmoituksen perusteella. Piilorikollisuuden paljastamisessa toimitaan lähes täysin poikkeavasti - ei ole rikosilmoitusta vaan epäilyt käynnistyvät tiedustelutiedon perusteella. Tämä edellyttää poliisin kaikkien tiedustelumenetelmien hyvää hallintaa.

Ulkomaalaisten rooli

Työ- ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa kytkeytyy suurelta osin ulkomaalaisiin. Tosin seksuaalisen hyväksikäytön osalta ihmiskauppa liittyy myös kantaväestöön. Suomalaiset seksipalveluita myyvät eivät poliisin tietojen mukaan käytä parittajia.

Ulkomaalaisten osuus Suomen väestössä on lisääntynyt muun muassa vuoden 2015 tapahtuneen mittavan turvapaikan hakijoiden määrän kasvun myötä. Erityisesti laittomasti maahan tulleiden ja kielteisen turvapaikkapäätöksen myötä laittomasti maassa oleskelevien määrä lisääntyy entisestään turvapaikkaprosessien edetessä. Tämä määrä näkyy etenkin pääkaupunkiseudulla, jonne jo nyt keskittyy suurin määrä ja jonne myös aktiivisesti hakeudutaan toimeentulon, sosiaalisten verkostojen ym. perässä.

Laittoman maahantulon järjestäminen ja ihmiskauppa sekoitetaan helposti keskenään. Karkeasti sanottuna laittoman maahantulon järjestäjät eivät ole kiinnostuneita asiakkaistaan sen jälkeen, kun maahantulo on järjestetty paikasta A paikkaan B. Ihmiskauppaan puolestaan liittyy uhrin pidempiaikainen hallinta ja hyväksikäyttö.

Jo nyt on havaittavissa, että tietyillä matalapalkka-aloilla (siivous, taksit, marjanpoiminta, etniset ravintolat) ulkomaalaisten osuus on huomattava ja kansainvälisten kokemusten mukaan tämä ulkomaalaisten osuus tulee lisääntymään. Juuri nämä alat ovat erityisen herkkiä soveltumaan työperäiseen ihmiskauppaan. Yleensä uhrit ovat laillisesti maassa ja heidän hyväksikäyttäjät ovat samasta maasta ja muuten sukulaisia tai läheisiä. Huomiota ei tule tästä syystä kiinnittää vain laittomasti maassa oleviin.

Kielteisten turvapaikkapäätösten saaneiden määrän kasvusta aiheutuu, että etenkin pääkaupunkiseudulla on runsas määrä laittomasti maassa oleskelevia henkilöitä, jotka joutuvat lähtemään järjestetystä majoituksesta ja joiden sijaintia ei voida seurata. On

syytä kiinnittää huomiota tämän seurauksena tapahtuvaan laittomasti maassa oleskelevien uhriutumiseen etenkin työperäisiin ihmiskaupparikoksiin tai ihmiskaupan tyyppisiin rikoksiin, kuten kiskonnantapaiseen työsyrjintään, samoin kuin näiden henkilöiden liittymisestä muuhun rikollisuuteen, esimerkiksi huumausaineiden katukauppaan.

Seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa kytkeytyy puolestaan usein kansainvälisiin ulkomailta johdettuihin verkostoihin (etenkin afrikkalaiset). Tämä ei välttämättä ole havaittavissa pintapuolisella tarkastelulla, koska rikosten uhrit toimivat katuprostituoituina itsenäisesti. Tarkemmassa tiedustelussa ja tutkinnassa käy kuitenkin ilmi, että he joutuvat lyhentämään velkaansa, maksamaan saamistaan palveluista ja asiakkaiden hankinnasta operaattoreille, heillä on käytössään väärennettyjä luottokortteja, tulee reviririitoja jne.

Helsingin poliisilaitoksen tilastot

	2014	2015	2016	2017
Ihmiskauppa/törkeä	3	7	3	10
Kisk. työsyrjintä	8	9	8	7

Ihmiskauppaan liittyvät tutkintakokonaisuudet ovat laajoja ja pitkäkestoisia ja vaativat keskittämistä ja ammattitaitoa. Piilorikollisuuteen puuttuminen näkyy aina tilastoissa kasvuna.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä

Ihmiskaupan auttamisjärjestelmään on otettu tähän mennessä vuonna 2017 yhteensä 78 uutta henkilöä. Tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla (1.1.2017–30.6.2017) otettiin yhteensä 55 uutta henkilöä, kun vastaava määrä vuonna 2016 oli 42. Uusien asiakkaiden määrä on ollut viime vuosina nousussa. Viime vuonna uusia asiakkaita oli koko vuonna 89.

Uusista asiakkaista noin puolen epäillään joutuneen seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi ja puolen työperäisen ihmiskaupan uhriksi. Muut perusteet ihmiskaupan auttamisjärjestelmään ottamiseksi ovat muun muassa avioliittoon pakottamista tai myymistä, rikollisuuteen pakottamista, lapsisotilaaksi pakottamista sekä Suomessa ensimmäistä kertaa elinkaupan yrityksiä. Asiakkaiden kansalaisuus on ollut Nigeria, Afganistan, Somalia, Bangladesh ja Irak. (Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tilannekatsaus ajalta 1.1 - 30.6.2016).

Kansallinen ihmiskaupparaportoija on toistuvasti esittänyt huolensa siitä, että poliisissa ihmiskaupparikosten tutkintaa ei ole järjestetty keskitetysti. Esimerkiksi Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan todennut, että paras vaikutus rikostorjunnassa saataisiin aikaan koulutetun ja erikoistuneen yksikön perustamisesta ihmiskaupparikosten tutkintaa varten.

Ihmiskaupparikosten ja ihmiskauppatyyppisten rikosten tutkinnasta

Juttuihin liittyvä tiedustelu ja tutkinta on pitkäkestoista ja edellyttää aina viranomaisyhteistyötä muun muassa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän, muiden poliisiyksiköiden ja AVI:n kanssa. Tutkintaan liittyy aina myös kansainvälistä yhteistyötä sekä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa (Rikosuhripäivystys, Pro Tukipiste).

Ulkomaalaisvalvontaan liittyvänä poliisin toimenpiteenä olisi tärkeää keskittää ja tehostaa sekä työperäiseen että seksiperäiseen ihmiskauppaan puuttumista, paljastamista ja tutkintaa. Ulkomaalaisvalvonnan avulla voidaan paljastaa ihmiskauppaan liittyviä verkostoja ja toimijoita. Laittomasti maassa oleskelevat jäävät helposti viranomaisten ulottumattomiin, eivätkä he ota oma-aloitteisesti yhteyttä poliisin. Puutteet laittomasti maassa oleskelevien kohdalla tehtävissä toimenpiteissä heijastuvat enenevissä määrin laittomien maassa oleskelevien tekemään rikollisuuteen, kuten huumausaineiden katukauppaan, sekä myös heidän joutumiseensa rikollisverkostojen hyväksikäyttämäksi, kuten työperäiseen ihmiskauppaan.

Poliisipäällikkö
Poliisikomentaja Lasse Aapio

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 29.09.2017 klo 13:37. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi